

Právo sociálního zabezpečení

Nemocenské pojištění

Nemocenské pojištění – základní charakteristika

- nemocenské pojištění je určeno k zajištění osob ekonomicky aktivních a chrání je při ztrátě (omezení) příjmu z ekonomické aktivity v důsledku krátkodobých sociálních událostí
- z hlediska postavení státu v NP se jedná o státní zabezpečení
 - stát provádí svými orgány (ČSSZ, OSSZ, speciální orgány pro ozbrojené složky)
 - financuje přes státní rozpočet (příjmy a výdaje NP jsou příjmy a výdaji státního rozpočtu)
- z hlediska postavení jednotlivce se jedná o princip pojišťovací (účast v NP je spojena s povinností platit pojistné)

Nemocenské pojištění - prameny

- zákon č. 187/2006 Sb. s původní účinností od 1. 1. 2007
 - změna zákonem č. 585/2006 Sb. účinnost stanovena od 1. 1. 2008
 - změna zákonem č. 261/2007 Sb. účinnost stanovena od 1. 1. 2009
- klady
 - sjednocení úpravy NP
 - původně 3 dílčí systémy
 - nemocenské pojištění zaměstnanců
 - nemocenské pojištění osob samostatně výdělečně činných
 - nemocenská péče v ozbrojených silách
 - v jednom předpise i úprava institucionální a procesní včetně posuzování zdravotního stavu
- zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

Zákon o nemocenském pojištění – základní charakteristika

- hlavní rysy nové právní úpravy
 - sjednocení právní úpravy
 - zpřísnění podmínek pro vznik účasti na nemocenském pojištění
 - zpřísnění dávkového schématu u nemocenského
 - dopad do pracovního práva – zavedení DPN jako překážky v práci s náhradou mzdy
 - sjednocení postavení zaměstnavatele (nerozlišuje se tzv. malá organizace a organizace)
 - přenesení provádění nemocenského pojištění v plném rozsahu na SSZ

Osobní rozsah nemocenského pojištění

- zaměstnanci
 - vymezení pojmu zaměstnanec v § 5 písm. a)
 - zahrnuje nejen osoby, které skutečně vykonávají závislou práci, ale i osoby, které jsou pro účely NP takto posuzovány
- osoby samostatně výdělečně činné – vymezení podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

Účast na nemocenském pojištění

- zaměstnanci – povinná účast (§ 6) s výjimkou tzv. zahraničního zaměstnance [§ 3 písm. q)], kde je účast dobrovolná
 - výkon zaměstnání
 - na území ČR (stejně se posuzuje i přechodný výkon práce v zahraničí)
 - trvale v cizině pokud
 - zaměstnavatel má sídlo v ČR
 - není povinná účast na NP v místě výkonu práce
 - trvalý pobyt na území ČR nebo jiného státu EU
 - rozhodný příjem (v současné době 2.500,- Kč měsíčně)
- zvláštním způsobem je upravena účast na NP na základě dohody o provedení práce
- Pojištění při zaměstnání malého rozsahu
- souběh pojištění z více zaměstnání
- vynětí z pojištění
- pojištění vzniká
 - Dnem, kdy začal vykonávat práci pro zaměstnavatele podle příslušných činností) 10 odst. 1 a 3)
 - klad – nová úprava reaguje na úpravu vzniku PP podle ZP - 10 odst. 2
 - podáním přihlášky u zahraničního zaměstnance

Účast na nemocenském pojištění - pokračování

- zánik účasti na nemocenském pojištění
 - zásadně ukončením vztahu, který založil účast
 - sjednaná částka započitatelného příjmu nedosahuje rozhodného příjmu
 - nástup do výkonu trestu odnětí svobody
 - zahraniční zaměstnanec
 - dnem uvedeným v odhlášce
 - Skončením doby zaměstnání
 - nezaplacením pojistného
- ochranná lhůta § 15
 - 7 kalendářních dnů ode dne zániku PV NP
 - 180 kalendářních dnů pro nástup na peněžitou pomoc v mateřství
 - zvláštní ochranná lhůta pro zaměstnání malého rozsahu a na základě DPP

Účast na nemocenském pojištění - pokračování

- osoby samostatně výdělečně činné
 - výkon samostatné výdělečné činnosti
 - na území ČR
 - mimo území ČR na základě oprávnění vyplývajícího z právních předpisů ČR
 - podání přihlášky k účasti na NP na předepsaném tiskopisu
- při více samostatných výdělečných činnostech není souběh účasti, ale jen jedna účast
- odpadla vázanost účasti na NP na účast na DP
- účast vzniká ode dne, který uvedla v přihlášce, nejdříve dnem podání přihlášky
- zánik účasti na NP
 - dnem uvedeným v odhláše z pojištění
 - dnem skončení samostatné výdělečné činnosti
 - dnem zániku oprávnění vykonávat samostatnou výdělečnou činnosti
 - dnem, od kterého byl pozastaven výkon sam. výd. činnosti
 - prvním dnem kalendářního měsíce, za který nebylo zaplaceno pojistné ve stanovené lhůtě či bylo zaplaceno sice ve lhůtě ale v nižší částce
 - dnem nástupu výkonu trestu odnětí svobody

System dávek z nemocenského pojištění

- z nemocenského pojištění se poskytují následující dávky:
 - nemocenské
 - náleží všem pojištěnců při splnění podmínek
 - ošetřovné
 - jen zaměstnancům s vyloučením některých skupin zaměstnanců - § 39 odst. 5
 - peněžitá pomoc v mateřství
 - náleží všem pojištěnců při splnění stanovených podmínek
 - vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství
 - náleží jen zaměstnankyním s vyloučením některých skupin - § 42 odst. 4
 - otcovská
 - náleží všem pojištěncům
 - dlouhodobé ošetřovné
 - náleží všem pojištěncům

Dávky nemocenského pojištění

- pokračování

- nárok na dávku a nárok na výplatu dávky
- obecné podmínky vzniku nároku
 - podmínky pro vznik byly splněny v době pojištění
 - pro nemocenské a peněžitou pomoc v mateřství též v ochranné lhůtě
 - nevykonává práci v pojištěné činnosti (nevykonává práci osobně)
 - nenáleží mu nadále započitatelný příjem
 - není ve vazbě
 - nevykonává trest odnětí svobody
- zvláštní podmínky pro jednotlivé dávky

Dávky nemocenského pojištění

- pokračování

- dávka se poskytuje za kalendářní dny
- dávka se poskytuje po dobu tzv. podpůrní doby, která je stanovena pro každou dávku samostatně
- dávka se vypočítává z tzv. denního vyměřovacího základu
 - u zaměstnance se vychází z vyměřovacích základů pro DP (12 kal. měsíců děleno počtem kalendářních dnů v tomto období)
 - u OSVČ vyměřovací základ z něhož bylo placeno pojistné (12 kal. měsíců děleno počtem kal. dnů v tomto období)
 - redukce zjištěného denního vyměřovacího základu - § 21
 - redukční hranice - § 22, sdělení MPSV č. 349/2017 Sb.

Nemocenské

- základní charakteristika: peněžitá, opakující se, obligatorní (za určitých podmínek fakultativní - § 27), nahrazující příjem
- dávkové schéma (souhrn podmínek stanovených pro vznik nároku na dávku)
 - obecné podmínky
 - dočasná pracovní neschopnost nebo karanténa
 - trvání DPN nebo karantény déle než 14 kalendářních dnů
 - ztráta příjmu
 - zvláštní podmínky pro OSVČ

Dočasná pracovní neschopnost

- základní sociální událost
- základní znaky: § 55
 - nezpůsobilost k výkonu zaměstnání, které založilo účast na NP, ze zdravotních důvodů
 - krátkodobost
 - nemoc, úraz, karanténa
 - uznána příslušným orgánem
 - způsobuje ztrátu příjmu
- co se nepovažuje za DPN - § 55 odst. 2
- právní domněnky a fikce DPN - § 57 odst. 1

Nemocenské - pokračování

- dávková formule (způsob výpočtu výše dávky)
 - redukovaný denní vyměřovací základ
 - procentní sazba
- nemocenské se poskytuje až od 15. dne DPN nebo karantény
- podpůrčí doba nejdéle 380 kalendářních dnů ode vzniku DPN (karantény)
- prodloužení poskytování dávky jako dobrovolné

Nemocenské - pokračování

- dávková formule – pokračování
 - sazba nemocenského
 - 60 % denního vyměřovacího základu do 30. kal dne DPN
 - 66 % DVZ od 31. do 60. kal. dne DPN
 - 72 % DVZ od 61. kal. dne DPN
 - 100 % DVZ DPN v důsledku činnosti v IZS
 - poskytuje se za kalendářní dny

Nemocenské - pokračování

- vyloučení nároku na nemocenské - § 25
 - pojištěnec si úmyslně přivodil DPN
 - pojištěnci v době DPN nebo karantény vznikl nárok na starobní důchod a pojištěná činnost skončila přede dnem vzniku nároku na výplatu starobního důchodu
 - DPN nebo karanténa vznikla v době útěku z místa vazby nebo z místa výkonu trestu
- nižší výměra nemocenského § 31
 - DPN vznikla zaviněnou účastí ve rvačce
 - DPN vznikla jako bezprostřední následek opilosti nebo požití jiných omamných látek
 - DPN vznikla při spáchání úmyslného trestného činu nebo úmyslně zaviněného přestupku
 - výměra činí 50 % klasické výše

Nemocenské - pokračování

- Krácení nebo odnětí dávky - § 125
 - porušení režimu dočasně práce neschopného pojištěnce
 - nesplnění povinnosti součinnosti při kontrole režimu (§ 64 odst. 1 písm. b)
 - dočasné krácení nebo odnětí
 - nejdéle 100 kalendářních dnů od porušení
 - ne však déle než do skončení DPN
 - již vyplacené dávky se považují za přeplatek
 - lhůta 1 rok ode dne porušení (propadná)

Překážka v práci na straně zaměstnance

- řeší se tak prvních 14 kalendářních dnů DPN (karantény)
- poskytuje se náhrada mzdy od zaměstnavatele
 - pouze za pracovní dny
 - od 4. pracovního dne dočasné pracovní neschopnosti
 - od 1. pracovního dne karantény
 - odvozuje se od průměrného výdělku
 - uplatňují se redukce podle zákona o nemocenském pojištění
 - redukovaný hodinový výdělek se upravuje koeficientem
- § 192 a násl. zákoníku práce